ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ

ΥΠΟ

ΝΕΟΚΛΕΟΥΣ ΚΑΖΑΖΗ

ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Ὁ Ἄνθρωπος —Κοινωνία— Πατρίς—Ἡ Ἑλλάς— Ἐλευθερία —Ἐπανάστασις—Καθήκοντα —Ἐθνικαὶ Δυνάμεις —Ἑλληνικαὶ Ἀποικίαι—Ἑλληνικὴ Ἑνότης.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΚΟΥΣΟΥΛΙΝΟΥ
ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΓΙΩΝ ΘΕΟΔΩΡΩΝ
1898

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΡΗΤΗΣ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ

ΥΠΟ

ΝΕΟΚΛΕΟΥΣ ΚΑΖΑΖΗ

ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Ὁ Ἄνθρωπος —Κοινωνία— Πατρίς—Ἡ Ἑλλάς— Ἐλευθερία —Ἐπανάστασις—Καθήκοντα —Ἐθνικαὶ Δυνάμεις —Ἑλληνικαὶ Ἀποικίαι—Ἑλληνικὴ Ἑνότης.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΚΟΥΣΟΥΛΙΝΟΥ
ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΓΙΩΝ ΘΕΟΔΩΡΩΝ
1898

ΕΘΝΙΚΗ ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Ὁ ἄνθρωπος.

— Τί εἶνε ὁ ἄνθρωπος;

Ὁ ἄνθρωπος εἶνε τὸ τελειότατον δημιούργημα ἐπὶ τῆς γῆς, λογικὸν ὄ, πλασθὲν κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν Θεοῦ, ἐκ φύσεως προωρισμένον νὰ πράττῃ τὸ ἀγαθὸν καὶ νὰ μισῇ τὸ κακόν.

— Ποία λέγεται ἀγαθὴ πρᾶξις;

Ἐκείνη, ἡ ὁποία συμφωνεῖ πρὸς τὴν ἠθικὴν καὶ δὲν βλάπτει τοὺς ὁμοίους μας, δηλαδὴ δὲν προξενεῖ εἰς αὐτοὺς λύπην, ἀλλ' εὐχαρίστησιν

— Ποία εἶνε κακή;

Ἐκείνη, ἡ ὁποία ἀντιβαίνει εἰς τὴν ἠθικήν, βλάπτει δὲ καὶ λυπεῖ τοὺς ὁμοίους μας.

— Μόνον εἰς τοὺς ὁμοίους του πρέπει ὁ λογικὸς ἄνθρωπος νὰ πράττῃ τὸ ἀγαθόν;

Ὄχι· ἀλλ' εἰς ὅλα τὰ ἐπὶ τοῦ κόσμου τούτου εὑρισκόμενα, ζῷα, φυτά, ὡς καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἄψυχον φύσιν.

— Ἔχει συμφέρον πρὸς τοῦτο;

Μάλιστα. Τὰ ζῷα, τὰ φυτά, τὸ ὕδωρ, πᾶν τὸ ὁποῖον ἐδημιούρ-

γησεν ὁ πανάγαθος Θεός, συντελοῦσιν εἰς τὴν ζωήν, τὴν ὑγίειαν καὶ τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἀνθρώπου.

— Ἀγαθὸς ἢ κακὸς ἐπλάσθη ὁ ἄνθρωπος;

Ἀγαθός. Διότι ἔχει νοῦν, ὅστις συμβουλεύει αὐτόν, ὅτι τὸ κακὸν δὲν βλάπτει μόνον τὸν ὅμοιόν του, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν ἴδιον, διότι ἡ δυστυχία τοῦ ἑνὸς ἐν τῇ κοινωνίᾳ εἶνε δυστυχία ὅλων. Ἔχει ἐπίσης καρδίαν, ἡ ὁποία αἰσθάνεται λύπην, ὅταν γίνηται τὸ κακόν.

— Πῶς λέγεται ὁ ἄνθρωπος, τοιαῦτα φρονῶν καὶ πράττων;

Ἠθικὸς ἄνθρωπος.

— Ποία εἶνε ἡ ἰδιότης τοῦ ἠθικοῦ ἀνθρώπου;

Νὰ πράττῃ τὸ καθῆκόν του, ὅπως διατάσσουσιν αὐτὸν ἡ χριστιανικὴ θρησκεία, ὁ νοῦς καὶ οἱ ἀνθρώπινοι νόμοι.

— Τί εἶνε καθῆκον;

Τὸ πρόσταγμα τῆς ἠθικῆς, τὸ κανονίζον τὰς πράξεις τοῦ ἀνθρώπου, εἰς τὸ ὁποῖον ὑποχρεοῦται οὗτος νὰ ὑπακούῃ.

— Ποῖα εἶνε τὰ πρῶτα καθήκοντα;

Σέβας πρὸς τὸν Θεόν, τιμὴ τῶν γονέων καὶ ἀφοσίωσις ὑπὲρ αὐτῶν. Ὁ ἄνθρωπος ἐπίσης πρέπει ν' ἀγαπᾷ τὸν πλησίον του ὡς ἑαυτόν· ἐκεῖνο δέ, τὸ ὁποῖον μισεῖ, νὰ μὴ πράττῃ εἰς τοὺς ἄλλους.

— Πρέπει νὰ ἐπιβάλλωνται τὰ καθήκοντα ταῦτα;

Ναί. Ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν διὰ τῆς ἀνατροφῆς καὶ ὄχι διὰ τῆς τιμωρίας.

— Τί σημαίνει ἀνατροφή;

Ἐπίδρασις τῶν ἐνηλίκων ἐπὶ τῶν ἀνηλίκων ἐπ' ἀγαθῷ αὐτῶν καὶ τῆς κοινωνίας, δηλαδὴ πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ παιδεία.

— Πῶς δύναται νὰ ἐπιτύχῃ ἡ παιδεία αὕτη, μορφώνουσα ἀγαθοὺς ἀνθρώπους;

Ἐν τῇ οἰκογενείᾳ διὰ τῶν γονέων καὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ διὰ τῶν σχολείων, τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν νόμων.

— Ποῖοι λέγονται νόμοι;

Αἱ διατάξεις ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι ἀπορρέουσιν ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης συνειδήσεως, ἀναγνωρίζονται δὲ ἀπὸ τὴν κοινωνίαν, τῶν ὁποίων τὴν τήρησιν ἐπιβάλλει αὕτη διὰ τῆς πολιτείας εἰς ὅλα τὰ μέλη της. Τὸ σύνολον τῶν νόμων τούτων λέγεται δίκαιον.

— Πᾶς ἄνθρωπος πρέπει νὰ ὑποτάσσηται εἰς τοὺς νόμους;

Μάλιστα. Ἡ προσβολὴ κατ' αὐτῶν εἶνε προσβολὴ κατὰ τῶν δικαίων τοῦ ἀνθρώπου.

—Ἔχει πᾶς ἄνθρωπος δίκαια;

Μάλιστα.

— Ποῖα εἶνε ταῦτα;

Τὸ δίκαιον τῆς ζωῆς, τῆς τιμῆς, τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἰσότητος, τῆς παιδείας, τῆς περιουσίας καὶ τῆς προόδου.

— Εἶνε ἀπαραβίαστα τὰ δίκαια ταῦτα;

Μάλιστα, διότι συγγεννῶνται μὲ τὸν ἄνθρωπον. Πᾶς ἄνθρωπος λογικὸς πρέπει νὰ ἐπιζητῇ αὐτὰ καὶ νὰ τὰ διεκδικῇ καὶ διὰ θυσίας ἀκόμη τῆς ζωῆς του.

—Ποῖος εἶνε ὁ σκοπὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς;

Ἡ πρόοδος αὐτοῦ· δηλαδὴ ἡ ἠθικὴ καὶ ἡ πνευματικὴ τελειότης καὶ ἡ ὑλικὴ εὐημερία.

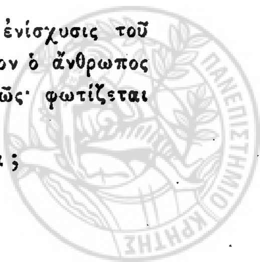
— Πῶς ἐπιτυγχάνεται ἡ πρόοδος;

Διὰ τῆς ἐνισχύσεως τῶν σωματικῶν, ἠθικῶν καὶ πνευματικῶν δυνάμεων, ἐκ τῆς ὁποίας προέρχεται ἡ αὔξησις τῆς εὐτυχίας ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ.

— Πῶς λέγεται ἡ ἐνέργεια αὕτη τοῦ ἀνθρώπου;

Παιδεία. Αὕτη εἶνε ἡ ἀνατροφὴ τοῦ ἀνθρώπου· ἐνίσχυσις τοῦ σώματος καὶ βελτίωσις τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας. Μόνον ὁ ἄνθρωπος τοιουτοτρόπως ἐξέρχεται ἀπὸ τοῦ σκότους εἰς τὸ φῶς· φωτίζεται καὶ τελειοποιεῖται

— Εἶνε ὑποχρεωτικὴ δι' ἕκαστον ἄνθρωπον ἡ παιδεία;

Μάλιστα· ὁ ἐστερημένος αὐτῆς στερεῖται τῶν προσόντων τοῦ ἀνθρώπου καί τοῦ πολίτου.

— Ποῖον τὸ μέγιστον καὶ ἱερώτατον τῶν καθηκόντων τοῦ ἀνθρώπου;

Τὸ πρὸς τὴν πατρίδα.

— Πῶς γίνεται ὁ ἄνθρωπος χρήσιμος εἰς τὴν πατρίδα του;

Διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῶν σωματικῶν καὶ πνευματικῶν αὐτοῦ δυνάμεων καὶ τῆς καλλιεργίας τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος.

— Πῶς ἐπιτυγχάνεται τοῦτο;

Διὰ τῆς ἀσκήσεως τοῦ σώματος, ἥτις λέγεται γυμναστικὴ καὶ στρατιωτικὴ παίδευσις, διὰ τῆς ἀσκήσεως τοῦ πνεύματος, ἥτις λέγεται ἐπιστημονική, καὶ τῆς θρησκευτικῆς διδασκαλίας.

— Ποῖα τὰ ἀποτελέσματα;

Ἰσχὺς σώματος, σθένος ψυχῆς, περιφρόνησις τῶν κινδύνων, κατανόησις τοῦ ἐθνικοῦ προορισμοῦ.

— Πῶς ἐπιτυγχάνεται ἡ στρατιωτικὴ ἄσκησις τοῦ λαοῦ;

Διὰ τῆς γενικῆς στρατολογίας καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς αὐτῆς ὀργανώσεως.

— Εἶνε ὑπόχρεως πᾶς πολίτης εἰς τὴν στρατιωτικὴν ἄσκησιν;

Μάλιστα· ὁ ἔχων δικαιώματα ἐν τῇ πολιτείᾳ ἔχει καὶ ὑποχρεώσεις πρὸς αὐτήν. Πρωτίστη δὲ ὑποχρέωσις εἶνε ἡ ὑπεράσπισις τῆς πατρίδος διὰ τῆς ἰδίας ζωῆς.

— Δικαιοῦταί τις νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν τάξιν, εἰς ἣν ἐν πολέμῳ ἢ ἐν εἰρήνῃ ἐτάχθη ὑπὸ τῆς πολιτείας;

Ὄχι. Ὁ καταλείπων τὴν τάξιν, ὁ παραβαίνων τὰ πρὸς τὴν πατρίδα στρατιωτικὰ καθήκοντα, τὰ ἱερώτατα πάντων, πρέπει νὰ θεωρῆται ἄτιμος, ἐπομένως νὰ στερῆται τὰ πολιτικά του δικαιώματα.

— Ποῖος λέγεται πολίτης;

Ὁ ἐκπληρῶν τὰ πρὸς τοὺς ὁμοίους του, τὴν πολιτείαν καὶ τὴν

θρησκείαν καθήκοντα, ὁ ἀγαπῶν τὴν πατρίδα του ὑπὲρ τὸν ἑαυτόν του καὶ τὴν οἰκογένειάν του, ὁ φροντίζων διὰ τὴν ἀσφάλειαν αὐτῆς, τὴν τιμήν, τὴν ἐλευθερίαν, τὴν ἀκεραιότητα καὶ τὸ μεγαλεῖον, ὁ συντρέχων ὑλικῶς καὶ ἠθικῶς τὴν κυβέρνησιν, παρὰ τῆς ὁποίας λαμβάνει ἀσφάλειαν, δικαιοσύνην, παιδείαν, συγκοινωνίαν.

— Διὰ τίνος τρόπου δύναται νὰ ἐκπληρώσῃ ὁ ἄνθρωπος ἀσφαλῶς τὸν προορισμόν του ;

Ζῶν συμφώνως μὲ τοὺς θείους νόμους, μὲ τὴν ἀλήθειαν, τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ προσπαθῶν νὰ καταστήσῃ εὐτυχεῖς τοὺς ὁμοίους του.

— Διὰ τίνος ἄλλου τρόπου ;

Διὰ τῆς ἐργασίας.

— Τί λέγεται ἐργασία ;

Ἡ ἐνέργεια τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος, ἡ καταβαλλομένη ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον πρὸς εὕρεσιν τῶν μέσων τῆς συντηρήσεως ἑαυτοῦ καὶ ἐκείνων, πρὸς τοὺς ὁποίους ἔχει ὑποχρεώσεις, δηλαδὴ πρὸς θεραπείαν τῶν σωματικῶν καὶ πνευματικῶν αὐτοῦ ἀναγκῶν.

— Πῶς εὑρίσκει ταῦτα πάντα ὁ ἄνθρωπος ;

Κατοικῶν εἴς τινα χώραν, ὅπου ἐγεννήθη αὐτὸς καὶ οἱ προπάτορές του, συζῶν μετὰ συγγενῶν καὶ ὁμοφύλων καὶ συνεργαζόμενος μετ' αὐτῶν, διαφερόμενος καὶ ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ αὐτῶν.

Εἶνε ὑποχρεωμένος νὰ ἐργάζηται ὁ ἄνθρωπος ;

— Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγει : «Ὁ μὴ ἐργαζόμενος μὴ ἐσθιέτω». Ὁ μὴ ἐργαζόμενος εἶνε ἄχρηστος καὶ ἐπιβλαβὴς ἄνθρωπος.

— Αἰσθάνεται εὐχαρίστησιν ἢ ὀδύνην ὁ ἐργαζόμενος ἄνθρωπος ;

Ὁ ἀγαθὸς αἰσθάνεται εὐχαρίστησιν, διότι δὲν ὠφελεῖ μόνον ἑαυτόν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὁμοίους του, εἰς τοὺς ὁποίους γίνεται εὐεργετικὸς καὶ χρήσιμος. Μόνον ὁ κακὸς αἰσθάνεται ὀδύνην· οὗτος δὲ εἶνε

ἄχρηστος καὶ ἐπιβλαβής. Ἡ ἀ ρ γ ί α ε ἶ ν ε μ ή τ η ρ π ά σ η ς κ α- κ ί α ς.

— Πρέπει νὰ τιμᾶται ὁ ἐργαζόμενος;

Μάλιστα, ἀπὸ ὅλην τὴν κοινωνίαν.

— Ὁ δὲ μὴ ἐργαζόμενος;

Νὰ περιφρονῆται.

— Ἐὰν ἔχῃ τις τὰ μέσα τῆς συντηρήσεως, ἐπιτρέπεται νὰ μὴ ἐργάζηται;

Ὄχι. Καὶ αὐτὸς εἶνε ἄχρηστος, ἐπομένως ἐπιβλαβής. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ μὴ ἐκτιμᾶται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Κοινωνία.

— Τί λέγεται κοινωνία;

Ἡ μετ' ἄλλων ἀνθρώπων συμβίωσις καὶ συνεργασία πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ αὐτοῦ σκοποῦ, τῆς ἠθικῆς προόδου καὶ τῆς ὑλικῆς εὐημερίας.

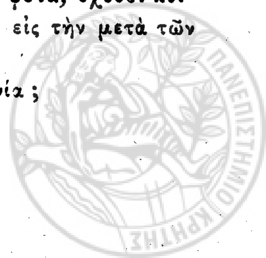
— Πῶς ἐσχηματίσθη ἡ κοινωνία; ἐκ φύσεως ἢ ἐξ ἀνάγκης;

Ἐκ φύσεως. Ὁ ἄνθρωπος εἶνε φ ύ σ ε ι κ ο ι ν ω ν ι κ ό ς.

— Πότε ὁ ἄνθρωπος εἶνε εὐτυχέστερος; ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἢ ἐν τῇ ἀπομονώσει;

Ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Καὶ τὰ θηρία, καὶ αὐτὰ τὰ φυτά, ἔχουσι κοινωνικὰς ἰδιότητας. Πολλὰ τῶν θηρίων ἀρέσκονται εἰς τὴν μετὰ τῶν ὁμοίων ἢ τῶν ἀνθρώπων συμβίωσιν.

— Πῶς ἐπιτυγχάνει τὸν σκοπὸν αὐτῆς ἡ κοινωνία;

Ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἐκπληρῶσι τὰ καθήκοντα αὐτῶν καὶ σέβωνται τὰ δίκαια τῶν ὁμοίων των.

— Ἂν τις ἀρνῆται νὰ σεβασθῇ ταῦτα, εἶνε τοῦτο ἐπιτετραμμένον;

Ὄχι. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἐξαναγκάζεται ὁ σεβασμὸς ὑπὸ τοῦ νόμου.

— Τί σημαίνει τοῦτο;

Ἐμποδίζεται ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως καὶ τιμωρεῖται ἡ παραβίασις αὐτῶν.

— Τί λέγεται κυβέρνησις;

Ἡ ἐξουσία ἐκείνη, ἡ ὁποία κατὰ θέλησιν τοῦ λαοῦ μεριμνᾷ περὶ τῶν συμφερόντων αὐτοῦ, ἐξασφαλίζει τὴν ἐλευθερίαν του, παρέχει εἰς αὐτὸν δικαιοσύνην, παιδείαν, συγκοινωνίαν, φροντίζει περὶ τῆς στρατιωτικῆς του ὀργανώσεως.

— Ὀφείλει ὑπακοὴν εἰς αὐτὴν ὁ πολίτης;

Ἐφ' ὅσον πράττει πάντα ταῦτα καὶ δὲν παρεμποδίζει τὴν εὐημερίαν καὶ τὴν πρόοδον αὐτοῦ.

— Πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ ἀναμένῃ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ σκοποῦ του, δηλαδὴ τῆς προόδου καὶ τῆς εὐημερίας του μόνον ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν;

Ὄχι. Κατ' ἐξοχὴν ἀπὸ τὸν ἴδιον ἑαυτόν του.

— Ἀλλ' ὅταν δὲν ἐπαρκῇ;

Δύναται νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν πρόοδόν του διὰ τοῦ συνεταιρισμοῦ.

— Τί λέγεται συνεταιρισμός;

Ἡ συνένωσις τῶν δυνάμεων, ὑλικῶν καὶ ἠθικῶν, σωματικῶν καὶ πνευματικῶν, πολλῶν ἀτόμων ἐπὶ τὸ αὐτό, εἰλικρινῶς ἐργαζομένων πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ κοινοῦ σκοποῦ. Διὰ τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας, τὸ πρῶτον, διὰ τῆς συμπράξεως ἀκολούθως καὶ ἐπὶ τέλους διὰ τῆς κυβερνήσεως κατορθοῦται ὁ κοινωνικὸς σκοπός.

— Πῶς ἐπιτυγχάνει πάντα ταῦτα ὁ ἄνθρωπος;

Διὰ τῆς καταλλήλου ἀνατροφῆς καὶ διὰ τῆς νομοθεσίας.

— Ποῦ περιλαμβάνεται ἡ νομοθεσία τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ;

Εἰς τὸ ἑλληνικὸν Σύνταγμα τοῦ 1864 καὶ εἰς τοὺς νόμους, οἱ ὁποῖοι ἐτέθησαν καὶ ἐφαρμόζονται χάριν τῆς εὐημερίας του.

— Τί ὁρίζει τὸ ἑλληνικὸν Σύνταγμα;

Πλὴν ἄλλων τὰ ἑπόμενα, τὰ ὁποῖα εἶνε τὰ κυριώτατα καὶ πρέπει νὰ τὰ γνωρίζῃ καὶ νὰ τὰ τηρῇ πᾶς Ἕλλην.

1) Ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία ἐν Ἑλλάδι εἶνε ἡ τῆς ἀνατολικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας· πᾶσα δὲ ἄλλη θρησκεία εἶνε ἀνεκτὴ καὶ τὰ τῆς λατρείας αὐτῆς τελοῦνται ἀκωλύτως ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν νόμων. Ἀπαγορεύεται ὁ προσηλυτισμὸς καὶ πᾶσα ἄλλη ἐπέμβασις κατὰ τῆς ἐπικρατούσης θρησκείας.

2) Οἱ Ἕλληνες εἶνε ἴσοι ἐνώπιον τοῦ νόμου καὶ συνεισφέρουσιν ἀδιακρίτως εἰς τὰ δημόσια βάρη ἀναλόγως τῆς περιουσίας των.

3) Ἡ προσωπικὴ ἐλευθερία εἶνε ἀπαραβίαστος· οὐδεὶς καταδιώκεται, συλλαμβάνεται, φυλακίζεται, ἢ ἄλλως πως περιορίζεται, εἰμὴ ὁπόταν καὶ ὅπως ὁ νόμος ὁρίζει.

4) Ποινὴ δὲν ἐπιβάλλεται ἄνευ νόμων προηγουμένως ὁριζόντων αὐτήν.

5) Οἱ Ἕλληνες ἔχουσι τὸ δικαίωμα τοῦ συνέρχεσθαι ἡσύχως καὶ ἀόπλως, τοῦ συνεταιρίζεσθαι, τηροῦντες τοὺς νόμους τοῦ Κράτους.

6) Ἡ κατοικία ἑκάστου εἶνε ἄσυλον.

7) Ἕκαστος δύναται νὰ δημοσιεύῃ προφορικῶς ἢ ἐγγράφως καὶ διὰ τοῦ τύπου τοὺς στοχασμούς του, τηρῶν τοὺς νόμους τοῦ κράτους· ὁ τύπος εἶνε ἐλεύθερος.

8) Οὐδεὶς στερεῖται τῆς ἰδιοκτησίας του, εἰ μὴ διὰ δημοσίαν ἀνάγκην, προσηκόντως ἀποδεδειγμένην, ὅταν καὶ ὅπως ὁ νόμος διατάσσῃ, πάντοτε δὲ προηγουμένης ἀποζημιώσεως.

— Τί λέγει τὸ τελευταῖον ἄρθρον τοῦ ἑλληνικοῦ Συντάγματος;

Ἡ τήρησις τοῦ Συντάγματος ἀφιεροῦται εἰς τὸν πατριωτισμὸν τῶν Ἑλλήνων.

— Τί σημαίνει τοῦτο;

Ἕκαστος Ἕλλην πολίτης πρέπει νὰ τηρῇ τὰς διατάξεις αὐτοῦ, ν' ἀπαιτῇ δὲ παρὰ πάντων—καὶ παρ' αὐτῆς τῆς κυβερνήσεως—τὴν τήρησιν αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Πατρίς.

— Τί λέγεται πατρίς;

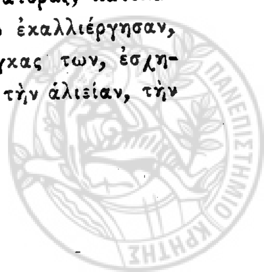
Πατρὶς λέγεται ἡ χώρα, ὅπου ἐγεννήθη τις, ἢ ἀπὸ τὴν ὁποίαν κατάγεται, τὴν ὁποίαν κατοικοῦν ἄνθρωποι, ἀνήκοντες εἰς τὴν αὐτὴν φυλήν, λαλοῦντες συνήθως τὴν αὐτὴν γλῶσσαν καὶ πρεσβεύοντες οἱ πλεῖστοι τὴν αὐτὴν θρησκείαν. Ἡ χώρα αὕτη ἔχει κατοικηθῆ ἀπὸ τοὺς προγόνους των καὶ ἔχει διακεκριμένα ὅρια.

— Πῶς ἐσχηματίσθησαν τὰ ὅρια τῆς πατρίδος;

Τὰ ὅρια τῆς πατρίδος ἐσχηματίσθησαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τὴν φύσιν, εἶνε βουνά, θάλασσαι, ποταμοί, ἢ ἄλλα ὅμοια γνωρίσματα, ἀνεγνωρίσθησαν δὲ ὡς τοιαῦτα κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον.

— Ποῖος εἶνε ὁ τρόπος οὗτος;

Ἄνθρωποι, καταγόμενοι ἀπὸ τοὺς αὐτοὺς προπάτορας, κατέλαβον μέρος τῆς γῆς, ἀποκατεστάθησαν ἐπ' αὐτοῦ, τὸ ἐκαλλιέργησαν, τὸ ἐχρησιμοποίησαν, διὰ νὰ θεραπεύσωσι τὰς ἀνάγκας των, ἐσχημάτισαν οἰκογενείας, κώμας, πόλεις, ἐπεδόθησαν εἰς τὴν ἁλιείαν, τὴν

κτηνοτροφίαν, τὴν γεωργίαν, τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν, ἐκαλλιέργησαν τὰ γράμματα, τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας. Ὅλα ταῦτα ἀποτελοῦσιν ἕνα λαὸν πολιτισμένον.

— Πρέπει ν' ἀγαπᾷ τις τὴν πατρίδα του;

Τὸ μέγιστον τοῦ ἀνθρώπου καθῆκον εἶνε ἡ ἀγάπη τῆς πατρίδος, ἤτοι ἡ φιλοπατρία.

— Ποία εἶνε ἡ ἀληθινὴ ἔννοια τῆς φιλοπατρίας;

Ἐν γένει ἡ ἀγάπη πρὸς τὸ ἔδαφος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐγεννήθη τις ἢ ἐξ οὗ κατάγεται, ἡ ὑπὲρ αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν στιγμὴν θυσία, ἀλλ' ἐπίσης ἡ ἀγάπη πρὸς τὰ ἄτομα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα κατοικοῦν τὸ πάτριον ἔδαφος, διὰ τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἐνδιαφερώμεθα, τὴν εὐτυχίαν των θεωροῦντες εὐτυχίαν μας καὶ τὴν δυστυχίαν των δυστυχίαν μας.

— Ποῖος λέγεται ἄπατρις;

Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει κανὲν πρὸς τὴν πατρίδα του αἴσθημα, ὅστις ἐπιζητεῖ τὸ συμφέρον του μόνον, εὐχαριστεῖται δὲ παντοῦ, ὅπου εὐδοκιμεῖ καὶ προάγονται τὰ ὑλικὰ αὐτοῦ συμφέροντα.

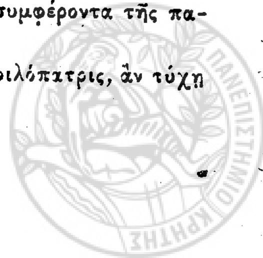
— Ἡ ἀγάπη τῆς πατρίδος ἀποκλείει τὴν ἀγάπην τοῦ ἀνθρωπίνου γένους;

Διόλου. Ὅπως ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀγαπᾷ μόνον τὸν ἑαυτόν του, ἀλλ' ἀγαπᾷ ἐπίσης τὴν οἰκογένειάν του καὶ τὴν πατρίδα του, ἕτοιμος νὰ θυσιασθῇ ὑπὲρ αὐτῶν, οὕτω πρέπει ν' ἀγαπᾷ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, τοὺς μὴ ἀνήκοντας εἰς τὴν πατρίδα του, δηλ. τὴν ἀνθρωπότητα.

— Μέχρι ποίου σημείου πρέπει νὰ προβαίνῃ ἡ ἀγάπη αὕτη;

Μέχρι τοῦ σημείου, κατὰ τὸ ὁποῖον ἡ ἀγάπη αὕτη δὲν βλάπτει τὴν ἐλευθερίαν, τὴν τιμήν, τὴν εὐτυχίαν καὶ τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος του.

— Τί πρέπει νὰ πράξῃ ὁ ἀληθὴς ἄνθρωπος καὶ φιλόπατρις, ἂν τύχῃ

νὰ συγκρουσθῇ τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος του καὶ τὸ συμφέρον ἄλλων λαῶν;

— Πρέπει νὰ προτιμήσῃ ἀδιστάκτως τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος.

— Πῶς ἐκδηλοῦται ἡ φιλοπατρία διὰ τοὺς Ἕλληνας;

α') Διὰ τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς ἀφοσιώσεως πρὸς τὴν θρησκείαν τῶν πατέρων.

β') Διὰ τῆς ἀγάπης τῆς ἑλληνικῆς χώρας, ἥτις εἶνε μία τῶν ὡραιοτάτων τοῦ κόσμου.

γ') Διὰ τῆς ἀφοσιώσεως εἰς τὰ πάτρια ἤθη.

δ') Διὰ τῆς ἀγάπης τῶν ὁμοεθνῶν καὶ τῆς ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ μετ' αὐτῶν συμπράξεως.

ε') Διὰ τῆς ἀγάπης τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τῆς χρήσεως αὐτῆς ὡς ὀργάνου τῆς σκέψεως, οὐ μόνον διότι αὕτη εἶνε ἡ ἐθνικὴ γλῶσσα, ἀλλὰ καὶ διότι εἶνε ἡ εὐγενεστάτη γλῶσσα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, διότι εἰς αὐτὴν ἐγράφησαν τὰ ἄριστα τῶν προϊόντων τῆς διανοίας.

ς') Διὰ τῆς ἠθικῆς οὐχὶ μόνον ἐν τῷ οἰκογενειακῷ βίῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ κοινωνικῷ καὶ ἐν τῷ πολιτικῷ.

ζ') Διὰ τῆς θυσίας ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ἐμπράκτως ἀποδεικνυομένης καὶ ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐν πολέμῳ.

—Διατί ἡ φιλοπατρία θεωρεῖται ἡ πρώτη τῶν ἀνθρωπίνων ἀρετῶν;

Διότι ὅταν λαός τις ἀποτελῆται ἀπὸ ἀνθρώπους φιλοπάτριδας, ἀγαπωμένους μεταξύ των, ἀλληλοβοηθουμένους, γίνεται ἰσχυρὸς ἐκ τῆς ἑνώσεως ταύτης καὶ τῆς συμπράξεως. Ἀποτέλεσμα τῆς συμπράξεως ταύτης εἶνε πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ πρόοδος, μετὰ ταῦτα δὲ ὑλικὴ καὶ ἐθνικὴ δύναμις καὶ εὐημερία.

— Πότε εἶνε λαός τις φιλόπατρις;

Ὅταν ἕκαστος πολίτης προτιμᾷ τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος ἀπὸ τὸ ἀτομικὸν συμφέρον.

— Μᾶς διδάσκει ἡ ἱστορία παραδείγματα λαῶν φιλοπατρίδων καὶ εὐτυχῶν ;

Πλεῖστα.

— Ποῖα εἶνε ταῦτα ;

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, οἱ πρόγονοί μας, ὑπῆρξαν μεγάλοι φιλοπάτριδες, πάντοτε θυσιάσαντες τὴν ζωήν των καὶ τὴν ἄνεσίν των πρὸς τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος. Εἰς τὴν φιλοπατρίαν χρεωστεῖται κατ'ἐξοχὴν ἡ ἠθικὴ καὶ ὑλικὴ αὐτῶν δύναμις καὶ ἡ δόξα τοῦ ἑλληνικοῦ γένους. Αἱ τέχναι, αἱ ἐπιστῆμαι, τὰ γράμματα, ὁ πολιτισμὸς ἐν γένει τὴν Ἑλλάδα ἔσχον μητέρα.

— Ἄλλοι λαοί ;

Οἱ Ρωμαῖοι ἐκ τῶν παλαιῶν, ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων οἱ πλεῖστοι τῶν χριστιανικῶν λαῶν. Ἀλλὰ καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν, πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 καὶ κατ' αὐτήν, ἔδωκαν ἀπαράμιλλα δείγματα φιλοπατρίας.

— Πρέπει λαός τις νὰ ζητῇ διὰ παντὸς τρόπου τὴν ἐπέκτασιν τῶν ὁρίων τῆς πατρίδος του ;

Μόνον καθ' ὅσον δὲν βλάπτεται ἐκ τούτου ἄλλος λαός, ἔχων ἀναντίρρητα ἐπὶ τῆς ἐπιδιωκομένης χώρας δικαιώματα.

— Πῶς πρέπει ν' ἀποκρούηται πᾶσα προσβολὴ κατὰ τῆς πατρίδος;

Διὰ πάσης θυσίας, καὶ διὰ τοῦ θανάτου. Ὁ ὑπὲρ τῆς πατρίδος θάνατος εἶνε ὁ ἱερώτατος καὶ εὐγενέστατος, τὸν ὁποῖον οὐδεὶς ἔντιμος καὶ ἀγαθὸς ἄνθρωπος δικαιοῦται ν' ἀποφύγῃ.

— Γνωρίζεις τί ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, ὁ μέγας τῶν Ἀθηνῶν φιλόσοφος, περὶ τῆς πατρίδος ;

Ὄχι· ἐπεθύμουν νὰ τὸ μάθω.

— Ἀξίζει τοῦτο καὶ πρέπει πᾶς ἀληθὴς Ἕλλην νὰ τὸ ἀποστηθίσῃ. Ἰδοὺ τί λέγει :

«Ἡ πατρὶς εἶνε τι ἱερώτερον καὶ εὐγενέστερον ἀπὸ τὸν πατέρα, »ἀπὸ τὴν μητέρα, ἀπὸ ὅλους τοὺς προγόνους. Ὁ δὲ ἄνθρωπος δὲν πρέ»πει νὰ διστάζῃ, προσφέρων τὴν ζωήν του ὑπὲρ αὐτῆς».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Ἡ Ἑλλάς.

— Τί εἶνε ἡ Ἑλλάς;

Ἡ Ἑλλὰς εἶνε ἡ πατρίς μας.

— Ποῖαι εἶνε αἱ ἀποτελοῦσαι αὐτὴν χῶραι;

Πελοπόννησος, Στερεὰ Ἑλλάς, Θεσσαλία, Ἤπειρος, Μακεδονία, Θράκη, Νῆσοι τοῦ Αἰγαίου καὶ Ἰονίου πελάγους καὶ τῆς Μεσογείου, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὴν πρώτην θέσιν κατέχουσιν ἡ Κρήτη, ἡ Κύπρος, ἡ Λέσβος, ἡ Χίος, ἡ Σάμος, ἡ Ρόδος καὶ ἄλλαι μικρότεραι κατ' ἔκτασιν καὶ πληθυσμόν, ἐπίσης δὲ καὶ ἡ Μικρὰ Ἀσία.

— Ποῖον εἶνε τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν τοῦ Ἕλληνος;

Ἂν καὶ ἡ Ἑλλὰς δὲν ἔχῃ αὐστηρὰν γεωγραφικὴν ἑνότητα, διότι τμήματά τινα, ἐξ ὧν ἀποτελεῖται, χωρίζονται, ποὺ μὲν δι' ὑψηλῶν καὶ δυσβάτων ὀρέων, ποὺ δὲ διὰ τῆς θαλάσσης, ἡ ἐθνικὴ ὅμως ἑνότης τῶν κατοίκων αὐτῆς ὑπῆρξε πάντοτε ἰσχυρά, ἐκτὸς σπανίων ἐξαιρέσεων.

Ὁ Ἕλλην, ὡς ἐκ τοῦ προοδευτικοῦ χαρακτῆρός του, ἠγάπησε πάντοτε τὰς ἀποδημίας, ζητῶν νέας χώρας νὰ κατοικήσῃ καὶ νὰ ἐκπολιτίσῃ. Ἀλλὰ τὸ πρὸς τὴν πατρίδα αἴσθημα, ἡ ἀνάμνησις αὐτῆς καὶ ἡ ἀγάπη διετηρήθησαν διαρκῶς ζωηρὰ καὶ ἀκμαῖα. Οὐχὶ ἡμε-

ρῶν, ἀλλὰ μηνῶν πολλάκις ἀπόστασις δύναται νὰ τὸν χωρίζῃ ἀπὸ τῆς πατρίδος. Ἐν τούτοις ἡ ἀγάπη του πρὸς αὐτὴν οὐδέποτε ἐλαττοῦται, παρὰ πάσας τὰς βιωτικὰς καὶ ἐθνικὰς περιπετείας.

— Τίνα ἄλλα πλεονεκτήματα διακρίνουσι τὸ ἑλληνικὸν γένος;

1) Τὸ φιλελεύθερον. Ὁ Ἕλλην ἀγαπᾷ τὴν ἐλευθερίαν καὶ δι' ἑαυτὸν καὶ διὰ τοὺς ἀλλοεθνεῖς. Ἡ πολιτική του δὲν ὑπῆρξε ποτὲ κατακτητική, ὑποδουλωτική. Τοὐναντίον ἠγωνίσθη ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως ὅλων τῶν λαῶν, πρὸς τοὺς ὁποίους ἦλθεν εἰς σχέσεις καὶ ἐπικοινωνίαν.

2) Τὸ ἐκπολιτιστικόν. Ὁ Ἕλλην ἐκ φύσεως ἐπιζητεῖ νὰ ἐκπολιτισθῇ καὶ νὰ ἐκπολιτίσῃ, δηλαδὴ νὰ ἐννοήσῃ καὶ νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἀλήθειαν, νὰ γείνῃ ἀληθὴς ἄνθρωπος, ἀληθὴς χριστιανός, ἠθικός, κοινωνικός, πολιτικός. Ἡ κατάστασις αὕτη, τὴν ὁποίαν ἐπιζητεῖ διὰ παντὸς τρόπου, λέγεται ἀνθρωπισμός, εἶνε δὲ τὸ κατ' ἐξοχὴν γνώρισμα τῶν ἀγαθῶν καὶ εὐγενῶν ἀνθρώπων.

— Πόθεν συμπεραίνεις τοῦτο;

Ἐκ τῆς ἀρχαίας καὶ νεωτέρας ἑλληνικῆς ἱστορίας. Ἡ Ἑλλὰς ἔλαβε μὲν στοιχεῖά τινα πολιτισμοῦ ἀπὸ τοὺς λαοὺς τῆς Ἀσίας, οἵτινες ἤκμασαν πρὸ αὐτῆς, ἀλλὰ δὲν περιωρίσθη εἰς ταῦτα, ἐκαλλιέργησε μὲ πολὺν ζῆλον τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας, ἀνταπέδωκε δὲ ἀφθονώτατα τὰ τροφεῖα, παρασχοῦσα τὰς γνώσεις αὐτῆς καὶ τὸν πολιτισμὸν εἰς τοὺς μὴ προοδεύσαντας λαοὺς τῆς Ἀσίας.

— Πότε ἄρχεται ἡ ἐκπολιτιστικὴ ἐνέργεια τοῦ ἑλληνικοῦ γένους;

Ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων, ὁπότε ἱδρύθησαν ἑλληνικαὶ ἀποικίαι εἰς πολλὰ μέρη τοῦ ἀρχαίου κόσμου, καὶ ἰδίως εἰς τὰ παράλια τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Μετὰ τοὺς περσικοὺς πολέμους ἡ ἐνέργεια αὕτη ἔτι μᾶλλον ἐπιτείνεται. Τὸ ἑλληνικὸν γένος λαμβάνει πληρεστέραν ἑαυτοῦ συνείδησιν. Καταδεικνύεται πράγματι, ὅτι οὐχὶ ἡ ὑλική, ἀλλ' ἡ ἠθικὴ δύναμις κυβερνᾷ τὸν κόσμον.

— Πότε κυρίως καὶ διὰ τίνος ἀνδρὸς διατρανοῦται ἡ ἐκπολιτιστικὴ δύναμις τοῦ Ἑλληνισμοῦ;

Ἀπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ. Μέγας λαῶν κατακτητὴς ὑπῆρξεν ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Ἀλέξανδρος. Οὐδεὶς δὲ τῶν κατακτητῶν καὶ τοῦ ἀρχαίου καὶ τοῦ νεωτέρου κόσμου συνετέλεσεν ὅσον ὁ μέγας οὗτος Ἕλλην εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ πολιτισμοῦ.

— Τί ἔπραξεν ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος;

Κατέκτησεν ὅλας τὰς χώρας σχεδὸν τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου. Ἀλλὰ δὲν ὑπέταξε τοὺς κατοίκους αὐτῶν εἰς τὴν ὑλικὴν βίαν· τοὐναντίον ἠλευθέρωσεν αὐτοὺς ἀπὸ τὸν δεσποτισμὸν τῶν ἡγεμόνων αὐτῶν, τοὺς ἐξημέρωσε καὶ τοὺς ἐξεπολίτισεν, ἐν ᾧ οἱ ἄλλοι διέσπειραν καταστροφὰς μόνον, ἔχθρας καὶ μίση.

— Ἐξηκολούθησε καὶ μετὰ τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον ἡ ἐκπολιτιστικὴ ἐνέργεια τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους;

Μάλιστα. Ὁ Ἑλληνισμός, ὑποταγεὶς εἰς τοὺς Ρωμαίους, ὑπέταξεν αὐτοὺς ὑπὸ τὴν ἀνωτέραν πνευματικὴν δυναμίν του. Περισσότερον δ᾽ ἔτι ἐξεπολίτισε πλείστους βαρβάρους λαοὺς διὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ, τοῦ ὁποίου ὁ θρίαμβος ὀφείλεται κατ᾽ ἐξοχὴν εἰς τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ἑλληνικοῦ γένους.

Ἀλλὰ περισσότερον ἀκόμη ἡ δύναμις τοῦ Ἑλληνισμοῦ, μολονότι εἶχε συντριβῆ πολιτικῶς ἕνεκα πολλῶν αἰτίων, καταδεικνύεται κατὰ τοὺς αἰῶνας τῆς λεγομένης Ἀναγεννήσεως τῶν γραμμάτων, τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ. Αἰῶνα πρὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν τὰ ἑλληνικὰ γράμματα καὶ οἱ Ἕλληνες λόγιοι ἐξεπολίτισαν τοὺς βαρβάρους ἀκόμη λαοὺς τῆς Εὐρώπης.

— Ἐξακολουθεῖ ἡ ἐνέργεια αὕτη καὶ σήμερον;

Μάλιστα. Καὶ σήμερον ὁ Ἑλληνισμὸς συντελεῖ οὐκ ὀλίγον εἰς

τὸν ἐκπολιτισμὸν καὶ τὴν ἐξημέρωσιν πολλῶν λαῶν τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἄλλων χωρῶν.

— Ὑπάρχει ἄλλο τι χαρακτηριστικὸν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους;

Τὸ μόνιμον τῆς φυλῆς. Εἶνε καὶ τοῦτο φυσικὸν τοῦ Ἕλληνος πλεονέκτημα, τὸ ὁποῖον ὀλίγαι ἄλλαι φυλαὶ δύνανται νὰ ἐπιδείξωσιν

— Πῶς συμβαίνει τοῦτο;

Κατὰ τοὺς νόμους τῆς ἱστορίας πᾶσαι αἱ φυλαὶ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀκμάζουσι καὶ παρακμάζουσι. Προβαίνουσι μέχρι βαθμοῦ τινος δυνάμεως, μετὰ ταῦτα δὲ καταπίπτουσιν, ἐκφυλίζονται, ἀποθνήσκουσιν ἢ μεταμορφοῦνται. Οὕτως ἀπωλέσθησαν πλεῖστοι λαοί· ἦλθον καὶ παρῆλθον. Ἀλλ' ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἐξαιρεῖται τοῦ νόμου τούτου. Ἡ ἱστορία αὐτοῦ ἀρχίζει ἀπὸ τρισχιλίων ἐτῶν. Ἐνικήθη καὶ κατεκτήθη πολλάκις, ἀλλ' οἱ κατακτηταὶ συνεχωνεύθησαν ἐπὶ τέλους ἐν τῷ ἐθνικῷ χωνευτηρίῳ, χωρὶς ὁ ἑλληνικὸς ὀργανισμὸς καὶ χαρακτὴρ νὰ ἐξασθενήσῃ.

— Ὑπάρχουσι μὴ Ἕλληνες ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς χώραις;

Ὑπάρχουσιν εἴς τινας ἐξ αὐτῶν, καθὼς τοῦτο συμβαίνει καὶ εἰς πάσας τὰς ἄλλας χώρας.

— Εἶνε ἀλλόφυλοι οὗτοι ἢ ἀλλόθρησκοι;

Τινὲς μὲν εἶνε ἀλλόφυλοι, τινὲς δὲ ἀλλόθρησκοι.

— Ἐλαττοῦται ἢ αὐξάνει ὁ ἑλληνικὸς πληθυσμὸς ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς χώραις;

Ἡ στατιστικὴ μαρτυρεῖ μεγάλην αὔξησιν. Ἐν τῷ φυλετικῷ δὲ ἀνταγωνισμῷ Ἑλλήνων καὶ Τούρκων οἱ δεύτεροι οὗτοι ὑποχωροῦσιν, ἐπαισθητῶς ἐλαττούμενοι.

Ἐν τούτοις εἴς τινας οἱ Ἕλληνες, προτιμῶντες τὸ ἐμπόριον ἀπὸ τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν γεωργίαν, μεταναστεύοντες δὲ ἐκ τῆς γε-

νεθλίου γῆς, μὴ ἐνωρὶς νυμφευόμενοι καὶ μὴ ἀδρῶς τεκνοποιοῦντες, δὲν συντελοῦσιν ὅσον ἔπρεπεν εἰς τὸν πολλαπλασιασμόν

— Πῶς δύναται νὰ θεραπευθῇ τὸ κακὸν τοῦτο;

Διὰ τῆς μὴ μεταναστεύσεως εἰς ξένας χώρας ἐπὶ κινδύνῳ ἐθνικῆς ἀπωλείας. Ὑπάρχουσιν ἑλληνικαὶ χῶραι, δυνάμεναι νὰ θρέψωσιν ἑκατομμύρια. Οἱ Ἕλληνες πρέπει νὰ προσέξωμεν εἰς τοῦτο, κατανοοῦντες, ὅτι οὐχὶ μόνον ὁ νοῦς, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀριθμὸς ἀποτελεῖ τὴν δύναμιν λαοῦ τινος.

— Ἔχει ἡ Ἑλλὰς ἐχθροὺς ἐντὸς τῶν ἐλευθέρων ἢ τῶν ὑποδούλων αὐτῆς ἐπαρχιῶν;

Ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι δὲν ὑπάρχουσιν ἐχθροὶ αὐτῆς, ὡς συμβαίνει εἰς ἄλλας χώρας, πολιτισμένας μάλιστα. Ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος ἐπιδιώκουσι τὸν αὐτὸν ἐθνικὸν σκοπόν. Ἀλλ' ἐν τῇ ἀλυτρώτῳ Ἑλλάδι ὑπάρχουσι δυστυχῶς τοιοῦτοι.

— Ποῖοι οἱ πρώτιστοι;

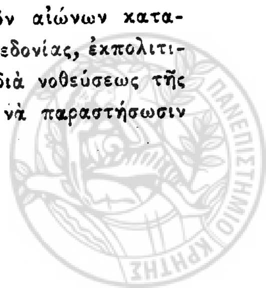
Οἱ Τοῦρκοι. Οὗτοι ἀπὸ πέντε ἤδη αἰώνων κατέκτησαν τὰς ἐν Εὐρώπῃ καὶ Μικρᾷ Ἀσίᾳ ἑλληνικὰς χώρας, τὰς ὁποίας ἠρήμωσαν. Καὶ ἠλευθερώθη μὲν μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας, μαρτύρια καὶ θυσίας ἓν τμῆμα τῆς ἑλληνικῆς πατρίδος, ἀλλὰ τὸ μεγαλήτερον αὐτῆς μέρος στενάζει ἀκόμη ὑπὸ τὸν καταστρεπτικὸν καὶ ἐκβαρβαρωτικὸν τῶν Τούρκων ζυγόν.

— Ἐκτὸς τῶν Τούρκων ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι ἐχθροί;

Μάλιστα.

— Τίνες οὗτοι;

Κατ' ἐξοχὴν οἱ Βούλγαροι, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ πολλῶν αἰώνων καταλαβόντες τμήματά τινα τῆς Θράκης καὶ τῆς Μακεδονίας, ἐκπολιτισθέντες δὲ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ζητοῦσι σήμερον διὰ νοθεύσεως τῆς ἱστορίας καὶ ἄλλων τοιούτων ἀνοσίων τρόπων νὰ παραστήσωσιν ἑαυτοὺς δικαιούχους τῶν δύο τούτων χωρῶν.

— Εὑρίσκουσιν οἱ λόγοι των ἠχώ ;

Δυστυχῶς ναί. Ὑπεστηρίχθησαν μάλιστα κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας δεκαετηρίδας ἀπό τινας εὐρωπαϊκὰς Δυνάμεις· καὶ τοῦτο διὰ τὰ πολιτικὰ τούτων συμφέροντα. Ἐν γένει δὲ ἡ πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἀπὸ τοὺς ὁποίους εὐηργετήθησαν, συμπεριφορὰ τῶν Βουλγάρων εἶνε ἀναξία εὐγενῶν καὶ πολιτισμένων ἀνθρώπων.

— Πρέπει ν' ἀποθαρρυνθῶμεν, διότι ἔχομεν ἀδιαλλάκτους ἐχθρούς;

Διόλου. Μόνον ὁ μικρόψυχος ἀπελπίζεται. Ὁ γενναῖος πιστεύει καὶ ἐλπίζει, ἀγωνιζόμενος. Ἡ γενναιότης εἶνε γνώρισμα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Εἰς ταύτην δὲ τὴν γενναιότητα πρέπει ν' ἀποδοθῇ ἡ ἀπὸ αἰώνων μὴ καταστελλομένη πρόοδος αὐτοῦ.

— Πῶς πρέπει νὰ φέρηται ὁ Ἕλλην πρὸς τοὺς ἐχθρούς του ;

Πρέπει νὰ μισῇ αὐτούς.

— Ἀρκεῖ τὸ μῖσος ;

Ὄχι· πρέπει νὰ εἶνε ἕτοιμος πάντοτε, ν' ἀγωνισθῇ κατὰ τῶν ἐχθρῶν του μὲ πάντα τρόπον.

— Εἶνε δυνατὴ ἡ σύμπραξις ;

Μάλιστα. Ἐν ᾗ περιπτώσει ἐπέλθῃ δικαία συνεννόησις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Ἐλευθερία.

— Τί εἶνε ἐλευθερία ;

Ἐλευθερία εἶνε τὸ δικαίωμα, τὸ ὁποῖον κέκτηται ἐκ φύσεως πᾶς

λογικὸς ἄνθρωπος νὰ ἔχῃ ἑαυτὸν μόνον κύριον, πᾶν δ' ὅ τι πράττει νὰ προέρχηται ἐκ τῆς θελήσεώς του, χωρὶς αὕτη νὰ ὑποβάλληται εἰς ξένον περιορισμόν.

—Μέχρι τίνος σημείου προβαίνουσι τὰ ὅρια τῆς ἐλευθερίας ταύτης;

Ἐφ' ὅσον δὲν προσβάλλονται τὰ δικαιώματα καὶ ἡ ἐλευθερία ἄλλων ἀνθρώπων.

— Εἶνε ἀπολύτως ἐλεύθερος ὁ ἄνθρωπος;

Ἐν τῇ πολιτικῇ κοινωνίᾳ ὁ ἄνθρωπος στερεῖται μέρους τῆς ἐλευθερίας του, ὑποβαλλόμενος ἐθελουσίως εἴς τινας περιορισμοὺς καὶ θυσίας, ἀλλα πράγματι κερδαίνει μᾶλλον ἐκ τούτου ἢ ζημιοῦται, διότι ἐξασφαλίζει εἰς μεγαλήτερον βαθμὸν τὴν προσωπικὴν ἐλευθερίαν καὶ ἐνέργειάν του διὰ τῆς συνδρομῆς τῶν ὁμοίων του.

— Πῶς ἐξασφαλίζεται ἡ ἐλευθερία αὕτη;

Διὰ τῆς πολιτείας καὶ ἐν συγκεκριμένῃ ἐννοίᾳ διὰ τῆς κυβερνήσεως.

— Ποία εἶνε ἐν τοιαύτῃ περιστάσει ἡ καλητέρα κυβέρνησις;

Ἐκείνη, ἡ ὁποία ἀπορρέει ἀπὸ τὴν εἰλικρινῆ θέλησιν τοῦ ἔθνους καὶ ἡ ὁποία εἶνε ἱκανὴ μόνη νὰ μεριμνήσῃ καὶ νὰ ἐργασθῇ ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ καὶ τῶν συμφερόντων.

— Ἐν ᾗ περιπτώσει κυβέρνησίς τις δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον, τί ὑποχρεοῦται ὁ λαὸς νὰ πράξῃ;

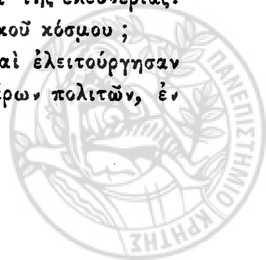
Ἔχει καθῆκον καὶ δικαίωμα ν' ἀλλάξῃ διὰ τῶν νομίμων μέσων κυβέρνησιν, μὴ ἀντιπροσωπεύουσαν τοὺς πόθους του.

— Ὀφείλει πολλὰ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς εἰς τὴν ἐλευθερίαν;

Οὐδεὶς ἄλλος λαὸς ἐνόησε καὶ ἐχρησιμοποίησε τὴν ἐλευθερίαν, ὅσον ὁ ἑλληνικός. Ἡ ἱστορία τῆς Ἑλλάδος εἶνε ἡ ἱστορία τῆς ἐλευθερίας.

— Ποία ἡ ἐπιρροὴ τῆς ἐλευθερίας ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου;

Ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῆς ἐλευθερίας ἱδρύθησαν καὶ ἐλειτούργησαν αὐτόνομοι κοινωνίαι, ὅλαι ἀποτελούμεναι ἐξ ἐλευθέρων πολιτῶν, ἐν

ταῖς ὁποίαις ἤκμασαν τὰ γράμματα, αἱ τέχναι, αἱ ἐπιστῆμαι, ὁ πολιτισμὸς ἐν γένει.

— Κατὰ τί συντελεῖ ἡ ἐλευθερία εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ ἀνθρώπου;

Ὁ ἐλεύθερος ἄνθρωπος γνωρίζει ἑαυτόν, γνωρίζει τί πρέπει καὶ τί δὲν πρέπει νὰ πράττῃ, δὲν περιμένει παρ' ἄλλων τὴν σωτηρίαν, τὴν συντήρησιν καὶ τὴν πρόοδόν του. Ἔχει πεποίθησιν μόνον εἰς ἑαυτόν Οὕτω γίνεται γενναιότερος κατὰ τὴν ψυχήν, φιλότιμος, ἕτοιμος νὰ θυσιασθῇ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς τιμῆς του, ὡς ἐπίσης καὶ ὑπὲρ τῆς τιμῆς καὶ τῆς εὐημερίας τῆς πατρίδος του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

Ἐπανάστασις.

— Τί εἶνε ἐπανάστασις;

Ἐπανάστασις λέγεται ἡ ἐξέγερσις λαοῦ τινος, ζητοῦντος καλλιτέρευσιν τῆς καταστάσεώς του.

— Εἶνε φυσικὸν ἢ πολιτικὸν δικαίωμα;

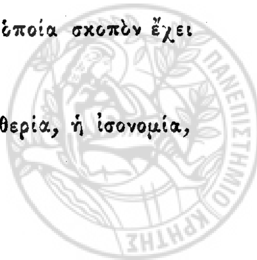
Εἶνε φυσικὸν δικαίωμα. Πᾶς λογικὸς ἄνθρωπος, ἐμποδιζόμενος νὰ διαθέσῃ ἐλευθέρως τὰ κατ' αὐτόν, δικαιοῦται ν' ἀνατρέψῃ τὰ παρεμβαλλόμενα προσκόμματα.

— Πᾶσα ἐπανάστασις εἶνε πάντοτε δικαία;

Ὄχι. Δικαία ἐπανάστασις εἶνε μόνον ἐκείνη, ἡ ὁποία σκοπὸν ἔχει τὴν διεκδίκησιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου.

— Ποῖα εἶνε τὰ δικαιώματα ταῦτα;

Εἴπομεν ὅτι τὰ δικαιώματα ταῦτα εἶνε ἡ ἐλευθερία, ἡ ἰσονομία,

ἡ ἰδιοκτησία, ἡ θρησκεία, ἡ παιδεία, ἡ ἐργασία καὶ ἄλλα δευτερεύοντα, συντελοῦντα εἰς τὴν τιμήν, τὴν ἀξιοπρέπειαν καὶ τὴν εὐημερίαν τοῦ λαοῦ. Τούτων ἡ στέρησις ἐμποδίζει πᾶσαν ἐθνικὴν πρόοδον.

— Ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἀπολαύουσι τὰ δικαιώματα ταῦτα ;

Δυστυχῶς ὄχι. Ἀπολαύουσιν αὐτὰ μόνον οἱ ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι ζῶντες, ἀλλ' ὄχι καὶ οἱ ὑπὸ ξένας κυβερνήσεις, αἱ ὁποῖαι ἀρνοῦνται εἰς αὐτοὺς πολλὰ ἀπὸ τὰ δικαιώματα ταῦτα. Οὗτοι εἶνε οἱ ὑπόδουλοι Ἕλληνες.

— Ποῖα καθήκοντα ἐπιβάλλονται εἰς τοὺς ἀδελφοὺς τούτους ;

Πάντα τὰ καθήκοντα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἔχωσιν ὡς ἄνθρωποι καὶ ὡς πολῖται, ἕτοιμοι πάντοτε νὰ ἐξεγερθῶσι κατὰ τῶν ἀρνουμένων εἰς αὐτοὺς τὰ φυσικὰ δικαιώματα. Ἐν τῇ ἐξεγέρσει ταύτῃ κεῖται ἡ ἔννοια τῆς ἐπαναστάσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

Καθήκοντα Ἑλλήνων ἐλευθέρων καὶ ὑποδούλων.

— Ἔχουσι μεταξύ των καθήκοντα καὶ ὑποχρεώσεις ἐλεύθεροι καὶ ὑπόδουλοι Ἕλληνες ;

Μάλιστα. Ὅπως μεταξὺ τῶν μελῶν ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ὀργανικοῦ σώματος πρέπει νὰ ὑπάρχῃ σύνδεσμος καὶ σύμπραξις, οὐχὶ δὲ χωρισμὸς καὶ ἐπιδίωξις ἰδίων σκοπῶν, οὕτω καὶ μεταξὺ τῶν μελῶν ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἐθνικοῦ σώματος. Ἄνευ αὐτῆς, ἡ ἐθνικὴ δύναμις ἐλαττοῦται, ἐκμηδενιζομένη ἐπὶ τέλους.

— Ἐκτὸς τῶν ἠθικῶν τούτων ὑποχρεώσεων, ἔχουσι καὶ ἄλλας

πραγματικωτέρας οἱ ἐλεύθεροι Ἕλληνες πρὸς τοὺς ὑποδούλους;

Πολλάς. Ἐλεύθεροι καὶ ὑπόδουλοι Ἕλληνες συνηγωνίσθησαν πάντοτε καὶ ἐθυσίασαν ὑπὲρ τῆς μεγάλης πατρίδος.

— Ἀνεγνωρίσθη πάντοτε ὑπὸ τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως ἡ ἐθνικὴ ἑνότης;

Πάντοτε, καὶ ὁπότε εἴς τινας περιστάσεις διήρεσαν αὐτοὺς πρόσκαιρα καὶ ἀντίθετα συμφέροντα, ὡς ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις. Διὰ τοῦτο πᾶσα διάστασις τῶν ἑλληνικῶν φυλῶν ἐχαρακτηρίσθη ὡς ἐμφύλιος πόλεμος.

— Πότε ἀνεκηρύχθη ἐπισήμως κατὰ τοὺς νέους χρόνους ἡ ἑνότης τοῦ ἑλληνικοῦ γένους;

Ἐν ἔτει 1821 ὑπὸ τῆς ἐν Ἐπιδαύρῳ ἐθνικῆς Συνελεύσεως, ἡ ὁποία ἐψήφισεν, ὅτι Ἕλληνες εἶνε πάντες οἱ εἰς Χριστὸν πιστεύοντες καὶ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν λαλοῦντες.

— Ἐπραγματοποίησαν καὶ δι' ἔργων οἱ Ἕλληνες τὸ κήρυγμα τῆς ἑνότητος τοῦ ἑλληνικοῦ γένους;

Μάλιστα. Ἡ ἐλευθερία τοῦ σημερινοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου δὲν χρεωστεῖται ἀποκλειστικῶς εἰς τοὺς ἀγῶνας τῶν κατοίκων αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἀγῶνας τῶν μέχρι τῆς σήμερον ὑποδούλων Ἑλλήνων. Οἱ Ἠπειρῶται, οἱ Μακεδόνες, οἱ Θρᾷκες, οἱ Μικρασιᾶται, οἱ Κρῆτες καὶ οἱ λοιποὶ ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἠγωνίσθησαν καὶ ἐθυσιάσθησαν πάντοτε μέν, ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821 ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς ἐλευθέρας σήμερον Ἑλλάδος.

— Ποῖα τὰ καθήκοντα τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων πρὸς τοὺς ἐλευθέρους ἀδελφοὺς καὶ τὴν κοινὴν πατρίδα;

Ἡ μετ' ἀφοσιώσεως καὶ θυσίας ἐμμονὴ εἰς τὰς ἐθνικὰς παραδόσεις, ἡ διηνεκὴς ἐργασία πρὸς πολιτικὴν ἕνωσιν αὐτῶν μετὰ τῶν ἐλευθέρων Ἑλλήνων, ἀμφοτέρων ἐχόντων συμφέρον πρὸς τοῦτο καὶ ἡ συνδρομὴ πρὸς αὐτοὺς ἐν ἡμέραις ἐθνικῶν ἀναγκῶν.

— Ὁποῖαι πρέπει νὰ εἶνε αἱ σχέσεις τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων πρὸς τοὺς λαοὺς τοὺς μετ' αὐτῶν συμβιοῦντας;

Σχέσεις φιλικαί, ἐφ' ὅσον δὲν παραβλάπτονται τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα.

— Ποῖον ἄλλο καθῆκον ἐπιβάλλεται εἰς τοὺς Ἕλληνας;

Ἡ ἀνατροφὴ τῶν τέκνων αὐτῶν ἐν πνεύματι ἀγάπης καὶ θυσίας πρὸς τὴν Πίστιν καὶ τὴν Πατρίδα.

— Πῶς δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ ἀνατροφὴ αὕτη;

Ἡ ἀνατροφὴ τοῦ Ἕλληνος πρέπει νὰ εἶνε κατ' ἐξοχὴν ἑ λ λ η ν ι κ ή. Τοῦτο σημαίνει τὴν ἀγάπην καὶ τὸν σεβασμὸν τῆς ἑλληνικῆς πατρίδος καὶ θρησκείας. Ὁ Ἕλλην πρέπει νὰ μένῃ ἀφωσιωμένος εἰς τὴν θρησκείαν τῶν πατέρων του, προσκεκολλημένος, ὅπου καὶ ἂν ζῇ, εἰς τὰ ἔθιμα, τὰς παραδόσεις καὶ τὴν ἠθικὴν τῶν προγόνων, νὰ ἐξακολουθῇ λαλῶν καὶ καλλιεργῶν τὴν ἐθνικὴν γλῶσσαν, περιφρονῶν τοὺς ἄνευ ἀνάγκης καὶ ἐκ ματαιότητος λαλοῦντας ἢ ψελλίζοντας ξένας γλώσσας, μὴ ἐπιτρέπων νὰ λησμονήσωσιν αὐτὴν τὰ τέκνα του, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἐκπαιδεύῃ κατ' ἐξοχὴν εἰς ἐθνικὰ ἐκπαιδευτήρια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ

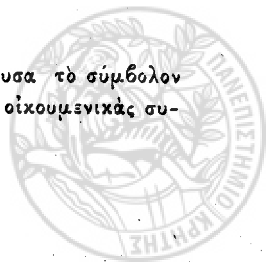
Ἐθνικαὶ Δυνάμεις τῆς Ἑλλάδος.

— Ποῖαι εἶνε σήμερον αἱ ἐθνικαὶ δυνάμεις τῆς Ἑλλάδος;

Πολλαὶ καὶ ποικίλαι.

— Ποῖαι αἱ κυριώτεραι ἐξ αὐτῶν;

Ἡ Ὀρθόδοξος Ἀνατολικὴ θρησκεία, ἡ πρεσβεύουσα τὸ σύμβολον τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου καὶ ἀποδεχομένη τὰς ἑπτὰ οἰκουμενικὰς συ-

νόδους, τῆς ὁποίας ὑπέρτατος ἱεράρχης εἶνε ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.

— Ὀφείλει πολλὰ ὁ Ἑλληνισμὸς εἰς τὴν χριστιανικὴν ὀρθόδοξον θρησκείαν;

Μάλιστα. Ὁ Ἑλληνισμός, πρὸ δέκα ἐννέα ἤδη αἰώνων, ἐξαντληθεὶς καὶ καταπεσών, ἀνεγεννήθη ὑπὸ τὴν εὐεργετικὴν ἐπιρροὴν τοῦ χριστιανικοῦ θρησκεύματος. Ὅτε δὲ ἐν ἔτει 1453 ἐπῆλθεν ἡ ἅλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ σὺν αὐτῇ ἡ ὁλοσχερὴς σχεδὸν πτῶσις τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἡ ὀρθόδοξος ἀνατολικὴ Ἐκκλησία περιέσωσε διὰ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου καὶ τοῦ κλήρου τὴν ἐθνικὴν κιβωτὸν ἀπὸ τοῦ τουρκικοῦ κατακλυσμοῦ, συντελέσασα εἰς τὴν ἐξέγερσιν καὶ τὴν ἀναγέννησιν τοῦ ἑλληνικοῦ γένους.

— Οἱ ἀνήκοντες εἰς ἄλλας χριστιανικὰς ἐκκλησίας, ἀλλ' Ἕλληνες ὄντες τὴν καταγωγὴν καὶ τὸ φρόνημα, δὲν πρέπει νὰ ἔχωσιν ἐπίσης τὰ αὐτὰ δικαιώματα μὲ τοὺς ὀρθοδόξους;

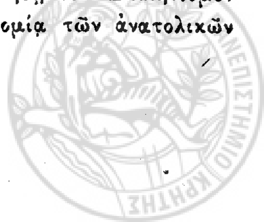
Βεβαίως· ἐφ' ὅσον φανερῶς ἢ κρυφίως ἐξ ἀλόγου φανατισμοῦ δὲν ἀντιμάχονται πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους.

— Ποῖον πρέπει νὰ εἶνε τὸ ἐθνικὸν σύμβολον παντὸς Χριστιανοῦ Ἕλληνος;

Πίστις, Πατρίς.

— Ποῖαι μετὰ τὴν θρησκείαν εἶνε αἱ δυνάμεις τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους

Τὰ γράμματα καὶ αἱ ἐπιστῆμαι. Δι' αὐτῶν κατ' ἐξοχὴν ἡ Ἑλλὰς κατέκτησε τοὺς λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως. Ἡ πνευματικὴ ὑπεροχὴ τοῦ Ἕλληνος ἐπὶ τῶν λαῶν, πρὸς οὓς ἦλθεν εἰς ἐπικοινωνίαν, ἀπεδείχθη ἀπαράμιλλος. Ὡς πρὸς τοῦτο ὑπερτερεῖ πάντας τοὺς ἐν τῇ χερσονήσου τοῦ Αἵμου λαούς. Ἡ δεξιότης αὕτη, καταλλήλως διευθυνομένη, δύναται νὰ καταστήσῃ τὸν Ἑλληνισμὸν πρῶτον παράγοντα ἐν τῇ ἱστορικῇ σταδιοδρομίᾳ τῶν ἀνατολικῶν λαῶν.

— Ποία ἄλλη ἐθνικὴ δύναμις δύναται νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὴν πρόοδον τοῦ ἑλληνικοῦ γένους;

Πᾶσα ἐθνικὴ ἐργασία, δηλαδὴ ἡ γεωργία, ἡ κτηνοτροφία, ἡ ναυτιλία, τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία.

— Κατὰ τί συντελοῦσι πάντα ταῦτα εἰς τὴν ἐθνικὴν πρόοδον;

Ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ γεωργία ὑπῆρξαν πάντοτε δραστηριώτατα ὄργανα τῆς εὐημερίας τῶν λαῶν. Ὅταν τὸ ἔδαφος καλλιεργῆται ἐπιτυχέστερον, ἡ παραγωγὴ γίνεται ἀφθονωτέρα, ὁ πλοῦτος ἄρα τοῦ λαοῦ αὐξάνει, ὡς καὶ ἡ κοινωνικὴ καὶ ἡ ἠθικὴ αὐτοῦ εὐημερία.

— Τί ἄλλο προσφέρουσιν εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ γεωργία;

Παρετηρήθη ἀπὸ αἰώνων, ὅ τι λαοὶ κτηνοτροφικοὶ καὶ γεωργικοί, ἰδίως δὲ οἱ δεύτεροι, προσηλοῦνται μᾶλλον εἰς τὸ ἔδαφος, τὸ ὁποῖον τρέφει αὐτοὺς καὶ συντηρεῖ. Ἐντεῦθεν ἡ φιλοπατρία, ἡ ὁποία εἶνε τὸ κατ' ἐξοχὴν γνώρισμα τῶν γεωργικῶν λαῶν. Ἀλλὰ καὶ τὰ κοινωνικὰ ἤθη τῶν λαῶν τούτων εἶνε ἁπλοϊκώτερα καὶ ἁγνότερα, διότι σπανίως ἔρχονται εἰς ἐπιμιξίαν μετὰ ξένων λαῶν, πολλάκις διεφθαρμένα ἐχόντων ἤθη.

— Κατὰ τί συντελεῖ ἡ βιομηχανία εἰς τὴν πρόοδον τοῦ λαοῦ;

Βιομήχανος λαός, ἐκτὸς τοῦ πλούτου, τὸν ὁποῖον συγκομίζει ἐκ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ, ἀναπτύσσεται καὶ ἐπιστημονικῶς, καὶ κοινωνικῶς, καὶ πολιτικῶς, γίνεται δ' αὐτάρκης. Διότι ἡ βιομηχανία εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς ἐπιστημονικῆς καὶ τεχνικῆς ἱκανότητος τοῦ λαοῦ, τῆς πνευματικῆς ἄρα αὐτοῦ δυνάμεως.

— Κατὰ τί συντελεῖ εἰς τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ἑλληνικοῦ γένους τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ ναυτιλία;

Ἡ Ἑλλὰς κατώρθωσε πολλὰ ἀπ' αἰώνων διὰ τῆς ἐμπορικῆς καὶ ναυτικῆς αὐτῆς δραστηριότητος καὶ διὰ τοῦ ἐπιχειρηματικοῦ πνεύματος τῶν κατοίκων αὐτῆς πανταχοῦ τῆς ὑδρογείου σφαίρας. Πρὶν ἢ ἡ

ἑλληνικὴ ἐπιστήμη ἐξημερώσῃ καὶ ἐκπολιτίσῃ τόσους λαοὺς βαρβάρους, κατώρθωσε τοῦτο, εἰρηνικῶς ἐπίσης, τὸ ἑλληνικὸν ἐμπόριον καὶ ἡ ἑλληνικὴ ναυτιλία. Καὶ σήμερον ἀκόμη τὸ ἑλληνικὸν ἐμπόριον, ἁμιλλώμενον πρὸς τὸ τῶν μᾶλλον πολιτισμένων ἐθνῶν, προσφέρει μεγάλας ὑπηρεσίας εἰς τὴν κοινὴν μητέρα καὶ πατρίδα. Δυστυχῶς ἡ ναυτιλία δὲν διεκδικεῖ ἀπό τινος χρόνου τὴν παλαιὰν ὑπεροχήν. Ἔχομεν δὲ καθῆκον πάντες, κυβέρνησις καὶ ἰδιῶται, νὰ ἐργασθῶμεν εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ναυτιλίας, εἰς τὴν ὁποίαν ὀφείλεται οὐκ ὀλίγον καὶ ἡ ἐπιτυχὴς ἔκβασις τοῦ ἀγῶνος τοῦ 1821.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΑΤΟΝ

Ἑλληνικαὶ Ἀποικίαι.

— Ποῖαι εἶνε αἱ ἑλληνικαὶ ἀποικίαι;

Αἱ ἑλληνικαὶ ἀποικίαι εὑρίσκονται εἰς ξένας χώρας, πολιτισμένας καὶ ἀπολιτίστους. Αὗται εἶνε κοινότητες, ἀποτελούμεναι ἐξ ἐλευθέρων καὶ ὑποδούλων Ἑλλήνων, οἵτινες μεταναστεύουσιν ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας αὐτῶν πατρίδος προσωρινῶς ἢ διαρκῶς πρὸς ἐπιζήτησιν τύχης καὶ ἐργασίας, πρὸς ὑλικὴν καὶ ἠθικὴν αὐτῶν πρόοδον. Οἱ ἐν Τουρκίᾳ ὅμως Ἕλληνες δὲν ἀποτελοῦσιν οὔτε ἀποικίας, οὔτε παροικίας ἑλληνικάς, ἀλλ' εἶνε μόνιμον ἰθαγενὲς στοιχεῖον τῆς ἀλυτρώτου εἰσέτι Ἑλλάδος.

— Ποῖαι πρέπει νὰ εἶνε αἱ σχέσεις αὐτῶν πρὸς τὴν κοινὴν πατρίδα;

Ὁποῖαι αἱ σχέσεις τέκνων πρὸς τὴν μητέρα.

— Ἐπιτρέπεται ν' ἀποκατασταθῶσι διαρκῶς ἐν τῇ χώρᾳ, ἐν τῇ

ὁποίᾳ μετενάστευσαν καὶ ν' ἀναθρέψωσι τὰ τέκνα αὐτῶν εἰς τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἔθιμα αὐτῆς;

Εἶνε τοῦτο ἔγκλημα ἐθνικῆς προδοσίας. Ὅσον καὶ ἂν εὐημερῶσι, πρέπει νὰ ἔχωσιν ἐστραμμένα τὰ βλέμματα αὐτῶν πρὸς τὴν κοινὴν πατρίδα, συντρέχοντες αὐτήν, συμπονοῦντες καὶ θυσιαζόμενοι ἐν ὑστάτῃ ἀνάγκῃ.

— Ὀφείλει ἡ Ἑλλὰς πολλὰ εἰς τὰ ἐν ταῖς ἀποικίαις τέκνα της;

Ἡ σημερινὴ αὐτῆς ὑλικὴ καὶ ἠθικὴ πρόοδος ὀφείλεται ὄχι ὀλίγον εἰς τὴν ἐνέργειαν καὶ τὰς ὑπηρεσίας τῶν ἐν ταῖς ἀποικίαις Ἑλλήνων Ἐλευθέρα καὶ ὑπόδουλος πατρὶς μεγάλας ἔλαβεν ὑπηρεσίας κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον παρὰ τῶν ἐν ταῖς ἀποικίαις ἀδελφῶν, ἀναλώμασι τῶν ὁποίων ἱδρύθησαν πολλὰ εὐεργετικὰ καταστήματα.

Διατηρεῖται ζωηρὸν τὸ ἐθνικὸν αἴσθημα τῶν ἐν ταῖς ἀποικίαις Ἑλλήνων;

Εἴς τινας ἐκ τούτων μάλιστα. Ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἑλληνικαί τινες Κοινότητες, ἐν τῇ συνειδήσει τῶν ὁποίων ἐξασθενεῖ ὁ πόθος καὶ ἡ ἀγάπη τῆς πατρίδος, οὐκ ὀλίγοι δ' ὁμοεθνεῖς δυστυχῶς κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον ἐν Ρωσίᾳ, ἐν Ρωμουνίᾳ, ἐν Σικελίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ κινδυνεύουσι ν' ἀπολεσθῶσι, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ καταπολεμηθῇ πάσῃ δυνάμει.

— Πρὸς τί σημεῖον πρέπει νὰ στραφῇ σήμερον τὸ ἑλληνικὸν μεταναστευτικὸν ρεῦμα;

Οἱ ἐκ τῶν Ἑλλήνων ζητοῦντες βελτίωσιν τῆς τύχης των πρέπει νὰ διευθύνωνται κυρίως πρὸς τὰς ἑλληνικὰς ἐκείνας χώρας, ὅπου οὐ μόνον δύνανται νὰ εὑρίσκωσι στάδιον μεγαλητέρας ἐνεργείας καὶ ἀποκαταστάσεως, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ νὰ προσφέρωσι σπουδαίας ὑπηρεσίας πρὸς τὸν ἑλληνικὸν ἀγῶνα.

— Ποία χώρα δεικνύεται σήμερον ὡς ἡ μᾶλλον συμφέρουσα, πρὸς

τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ στραφῇ τὸ μεταναστευτικὸν ρεῦμα τῆς ἑλληνικῆς ἐνεργείας ;

Κατ' ἐξοχὴν ἡ Μακεδονία, τὴν ὁποίαν ἐποφθαλμιῶσιν ἀπό τινος χρόνου διάφοροι ἐχθροὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

— Εἶνε συμφέρουσα ἢ ἐπιβλαβὴς ἡ μετανάστευσις Ἑλλήνων εἰς ξένας χώρας ;

Κατὰ τὰς περιστάσεις. Ἀλλ' ὅπως δήποτε πάντοτε πρέπει νὰ ὑπάρχῃ κατὰ νοῦν ἡ ἐπιστροφή. Ὁ ἀληθὴς Ἕλλην ὑπὲρ πᾶν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ πρέπει ν' ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα του καὶ ν' ἀγωνίζηται ὑπὲρ αὐτῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ

Ἑλληνικὴ Ἑνότης.

— Κατὰ τίνα τρόπον δύναται σήμερον τὸ ἑλληνικὸν γένος νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν ἱστορικὸν προορισμόν του ;

Μόνον ὅταν κατορθώσῃ τὴν ἐθνικὴν καὶ πολιτικὴν αὑτοῦ ἑνότητα.

— Πῶς δύναται νὰ κατορθωθῇ τοῦτο ;

Διὰ τῆς συμπράξεως πάντων τῶν Ἑλλήνων, τῶν ἐλευθέρων, τῶν ὑποδούλων, τῶν ἐν ταῖς ἀποικίαις, οἵτινες κατ' οὐσίαν ἔχουσι τὰ αὐτὰ συμφέροντα, τοὺς αὐτοὺς πόθους, τὴν αὐτὴν κοινότητα ἰδεῶν καὶ αἰσθημάτων.

— Κατὰ τί ἡ ἑνότης θέλει συντελέσῃ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τούτου ;

Ἡ ἑνότης εἶνε δύναμις· εἶνε ἀποδεδειγμένον ἐκ τῆς ἱστορίας ὅλων τῶν ἐθνῶν, ὅτι ταῦτα τότε ἐμεγαλούργησαν, ὅταν εἶχον πλήρη ἐθνι-

κὴν καὶ πολιτικὴν ἑνότητα, δηλαδὴ ὅταν ἀπετέλουν μίαν πολιτείαν, ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ὁποίας ἦτο μία κυβέρνησις, δηλαδὴ μία θέλησις καὶ εἷς νοῦς, ἔχων ὡρισμένον πρόγραμμα, σύμφωνον πρὸς τὰ κοινὰ συμφέροντα.

— Ἀποδεικνύεται τοῦτο ἐκ τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας;

Πλέον ἢ ἅπαξ Οἱ Ἕλληνες τότε μόνον ἐμεγαλούργησαν, ὅταν ἀνεγνώρισαν μίαν ἀρχήν, διὰ τῆς ὁποίας ὄχι μόνον ἀπέκρουσαν τοὺς ἐχθρούς των ἐπιτυχῶς, ἀλλὰ καὶ ἐπέβαλον τὸν ἀνώτερον αὐτῶν πολιτισμὸν ἐπὶ τῶν λαῶν, πρὸς τοὺς ὁποίους ἦλθον εἰς συνάφειαν.

— Δύνανται νὰ ἔλθωσιν εἰς ὑποστήριξιν τῆς ἰδέας ταύτης καὶ παραδείγματα ἐκ τῆς ἱστορίας ἄλλων λαῶν;

Πολλά. Σύγχρονα παραδείγματα εἶνε ἡ Ἰταλία καὶ ἡ Γερμανία. Ὅταν αἱ δύο αὗται χῶραι ἦσαν πολιτικῶς διῃρημέναι, ἦσαν ἀνίσχυροι ἐθνικῶς. Ἀλλ' ἤδη, μετὰ τὴν πλήρη αὐτῶν ἐθνικὴν καὶ πολιτικὴν ἕνωσιν, ἔγειναν μεγάλα καὶ ἰσχυρὰ κράτη.

— Παρουσιάζει πολλὰς δυσκολίας ἡ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἕνωσις τῶν Ἑλλήνων εἰς μίαν κοινὴν πολιτείαν;

Μάλιστα.

— Πῶς δύναται ὁ Ἑλληνισμὸς νὰ ὑπερνικήσῃ τὰς δυσκολίας ταύτας;

Διὰ γενικῆς συνεννοήσεως καὶ συμπράξεως τῶν ἐλευθέρων, τῶν ὑποδούλων καὶ τῶν ἐν ταῖς ἀποικίας ὁμοφύλων.

— Ὁποία πρέπει νὰ εἶνε ἡ συνεννόησις αὕτη;

Εἰρηνικὴ καὶ ἀμυντικὴ κατὰ τῶν ἐπιβούλων ἐχθρῶν. Συγχρόνως δὲ προπαρασκευαστικὴ πρὸς μέλλοντα ἐθνικὸν ἀγῶνα, ὅταν ἡ ὥρα τὸ καλέσῃ, διὰ τῆς ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς ὑποστηρίξεως τῶν ἐργαζομένων ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας, εἴτε τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, εἴτε τῶν ἐργαζομένων ὑπὲρ τῆς ἰδέας ταύτης ἑταιρειῶν καὶ σωματείων.

— Ποία εταιρεία επεδίωξεν άλλοτε την εθνικήν ταύτην ενέργειαν προς απελευθέρωσιν και πολιτικήν ανεξαρτησίαν και ένωσιν της ελληνικής φυλής;

Ἡ Φιλικὴ Ἑταιρεία.

—Ὑπάρχει σήμερον ἄλλη ἑταιρεία, ἥτις ἐργάζεται δι' ὅμοιον ἐθνικὸν σκοπὸν καὶ σύμφωνα μὲ τὰς σημερινὰς περιστάσεις;

Μάλιστα· εἶνε ἡ Ἑταιρεία ὁ Ἑλληνισμός.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

---

1. Τὰ δίκαια τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Θρᾴκῃ.......... .... Δρ. 1.00
2. Περὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῶν ἀρχαίων Μακεδόνων, ὑπὸ Γ. Ν. Χατζιδάκι................. » 1.00
3. Ἡ ἐνεστῶσα κατάστασις τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ὑπὸ Π. Καρολίδου................... » 2.00
4. Ἡ Μακεδονία. Ἔκδοσις Β'................ » 3.00
5. Ἐθνικὰ ᾄσματα .... » 0.50
6. Πατρίς, τραγῳδία Ι. Νικολάρα............ » 1.00
7. Du caractère Hellénique des anciens Macédoniens, par G. N. Hadjidakis. Traduction Française..............
8 Le facteur Grec dans le problème oriental, par A. Z. Stéphanopoli..........
9. Notes sur la question d'Orient, par O. de Bezobrazow....... .... » 0.60

Τιμᾶται λεπτὰ 10

